האט מען גענומען דעם תוקף פון נפש האלקית און אים אויסגענוצט ריכטיק במקומו, אַזוי ווי דער אויבער־שטער האט געהייסן. און דאס האט געבראַכט דעם „חרות״, ווי דער לשון פון תיקוני זוהר: „חרות מטפשותא״[41], אַ באַפרייאונג פון טפשות — מ׳האט באַקומען דעם ריכטיקן פאַרשטאַנד, צו וויסן וואס עס קומט פון נפש האלקית און וואס עס קומט פון נפש הבהמית און פון נאָך נידעריקער. דאס איז דער ענין פון יציאת מצרים ברוחניות, אַז די כחות פון נפש האלקית זיינען אַרויס פון גלות מצרים, ובמילא האט עס געבראַכט אויך די גאולה בגשמיות.

(מלוקט משיחות ליל ב׳ דחג הפסח תשי״ט ותש״כ)

כ״ד טבת

א. איינער פון די טעמים אויף דעם וואס עס זיינען דאָ צדיקים וואס זייער יום ההסתלקות איז אַ יום שמחה — איז וויל בשעת ההסתלקות פירט זיך אויס דער תכלית פון ירידת הנשמה למטה[1].

די כוונה פון ירידת הנשמה למטה איז דאָך כמאמר[2]: „ירידה צורך עלי׳״. דורך דער עבודה פון דער נשמה אין לימוד התורה וקיום המצות, זייענדיק למטה אין דעם גשמיות׳־דיקן גוף, קומט זי צו צו אַ פיל העכערער מדריגה ווי די מדריגה אין וועלכער די נשמה איז געווען למעלה, איידער זי האט אַראָפּגענידערט למטה („חצובות מתחת כסא הכבוד״[3]; „טהורה היא״[4]), און נאָך העכער) — עס קומט ניט צו דעם עילוי וועלכן זי באַקומט דורך איר עבודה למטה.

די עלי׳ אין דער נשמה, ווערט אויפגעטאָן בשעת זי פאַרענדיקט די גאַנצע עבודה וואס זי האט געדאַרפט טאָן למטה. און דעריבער ווערט גע־רעכנט די הסתלקות פון די צדיקים פאַר אַ שמחה, וויל צדיקים האָבן דאָך זיכער אָפּגעטאָן און פאַרענדיקט זייער גאַנצע עבודה — איז בשעת ההסתלקות, קומען זיי צו דער העכס־טער עלי׳.

און אַזוי ווי יעדער יאָר חוזר׳ן זיך איבער די זעלבע ענינים וועלכע זיינען געווען דעם ערשטן מאָל[5]) — איז יעדער יאָר, דער יאָרצייט פון דעם צדיק אַ יום שמחה.

ב. אַ שמחה וועלכע קומט פון אַ נייער זאַך, וועלכע איז נאָך קיינמאָל ניט געווען, איז פיל גרעסער ווי אַ שמחה וועלכע קומט פון אַן ענין וואס איז שוין אַמאָל געווען. כאָטש, אַז יעדער מאָל ווען דער ענין פאַ־סירט, ברענגט ער שמחה, וויבאַלד אָבער אַז אפילו ביום ההסתלקות ממש איז עס ניט קיין נייעס, איז אין דעם ניטאָ אַזאַ גוואַלדיגע שמחה, ווי אין

41) תי׳ גו.

1) מה שאין זה בכל הצדיקים — מבואר בארוכה במ״א.

2) ראה כמצוין במפתח ללקו״ת בערך נשמות: ירידה צורך עלי׳.

3) ראה זח״א קיג, א. ועוד.

4) ברכות השחר וראה לקו״ת ר״פ האזינו.

5) ראה לב דוד (להחיד״א) פכ״ט (ע״פ מש״כ הרמ״ז בס׳ תיקון שובבים). משנה ספ״ג דגיטין. שו״ת הר״י אירגס (בס׳ מבוא פתחים) ס״ה בארוכה.

א נייעם ענין, וועלכער קומט גאָר צום ערשטן מאָל.

רוב הנשמות פון די דורות זיינען ניט קיין „נשמות חדשות". זיי זיינען שוין אַמאָל געווען אויף דער וועלט. במילא, איז די שמחה איבער דער עלי' אין וועלכער זיי ווערן נתעלה בשעת ההסתלקות, ניט אַזוי גרויס, ווייל דאָס קומט פאָר ביי זיי שוין ניט צום ערשטן מאָל. זיי זיינען שוין אַמאָל געווען למטה און זיינען נתעלה געוואָרן בעת זייער הסתלקות. אמת טאַקע אַז יעדער מאָל איז די עלי' פון דער נשמה אין אַן אַנדער אופן, וויבאַלד אָבער אַז דער כללות ענין העלי' איז שוין אַמאָל געווען באַ איר, איז די שמחה שוין ניט אַזוי גרויס.

די נשמה פון דעם אַלטן רבי'ן אָבער איז געווען אַ נשמה חדשה *5). אידער דער אַלטער רבי איז געבאָרן געוואָרן איז נאָך די נשמה קיין מאָל ניט געווען אויף דער וועלט. במילא איז דאָך אין דער הסתלקות פון אַלטן רבי'ן געווען אַ פיל גרעסערע שמחה ווי אין דער הסתלקות פון צדיקים וואָס באַ זיי איז ניט געווען דער ענין נשמה חדשה, ווייל דאָס איז דאָך געווען אַ נייער ענין, וואָס האָט פאַסירט צום ערשטן מאָל.

ווי געזאָגט פריער, חזר'ן זיך איבער יעדן יאָר 6) די זעלבע ענינים וואָס זיינען געווען דעם ערשטן מאָל. איז יעדן יאָר — ווען עס קומט דער טאָג פון כ"ד טבת, דער יאָרצייט פון דעם אַלטן רבי'ן — מאיר און ווערט נמשך די זעלבע שמחה גדולה (און יעדער יאָר — אין אַ העכערן אופן) 7), וואָס איז געווען אין דעם יאָר פון זיין הסתלקות (תקע"ג).

ג. צווישן די ענינים וואָס שמחה טוט אויף איז אויך פאַראַן דאָס וואָס „שמחה פורץ גדר". שמחה נעמט אַראָפּ מדידות והגבלות.

זאָל דער אויבערשטער געבן, אַז אַלע וואָס האָבן אַ שייכות צום אַלטן רבי'ן — סיי די וואָס האָבן צו אים אַ רוחניות'דיקע שייכות, וואָס זיי זיינען „הולכים באורחותיו" (זיי גייען אין זיינע וועגן), צי במעשה, צי בדיבור, צי במחשבה; סיי די וואָס שטאַמען פון זיין גזע, ווייל „האב זוכה לבן" 8), אַ פאַטער איז מזכה זיין קינד אָן קיין אונטערשייד ווי דער מצב פון דעם בן איז, ווייל אַ בן איז ער דאָך — זאָלן באַ זיי אַראָפּגענומען ווערן אַלע מדידות והגבלות, עס זאָל זיי נמשך ווערן אַלץ וואָס זיי דאַרפן, סיי בגשמיות, סיי ברוחניות, און די המשכה זאָל זיין אָן קיינע מניעות, „עד מהרה ירוץ דברו" 9).

דער אויבערשטער זאָל געבן, אַז מ'זאָל זיין „הולכים באורחותיו", אין מחשבה דיבור ומעשה ביז בחיי היום יומיים (אין טאָג טעגליכן לעבן); וביחוד — מ'זאָל לערנען תורת החסידות — וואָס אויף דעם האָט זיך דער אַלטער רבי מוסר נפש געווען — און פירן זיך במנהגי' והדרכותי'.

(משיחות ש"פ וארא תשי"ז)

ד. ביי דעם אַלטן רבי'ן איז געווען אַ זילבערנע טאַבאַק-פושקעלע אָן אַ

*5) שיחת ח"י אלול תש"ה (לקו"ד ח"ג תעד, א).

6) ובפרט בשנה זו, שנת המאה וחמישים להסתלקותו. וגם אותה הקביעות בימות השבוע וגם בפרשיות התורה. ראה לעיל ע' 801 הערה 14.

7) ראה אגה"ק סי"ד.

8) עדיות פ"ב מ"ט.

9) ראה לקו"ת ס"פ קרח.

דעקל. די סיבה דערצו איז געווען, ווייל דאָס דעקל איז געווען שפּיגעל־דיק־גלאַט, האָט עס דער אַלטער רבי געניצט פאַר מכוון זיין די תפילין שבראש, אַז זיי זאָלן ליגן אויפן ריכטיקן אָרט.

בשעת מ'האָט וועגן דעם גערעדט אין אַנוועזנהייט פון דעם צמח־צדק, זאָגענדיג אַז דער אַלטער רבי האָט אָפּגעבראָכן דעם דעקל פון דער פּושקע, האָט דער צמח־צדק געזאָגט אַז דעם זיידנס ענין איז ניט געווען ברעכן; ער האָט ניט געבראָכן, ניט זיך און ניט יענעם. נאָר מסתמא איז דאָס דעקל געווען מחובר צו דער פּושקע מיט אַ חוט, און דער זיידע האָט אַרויסגענומען דעם חוט המחבר.

ביי דעם צמח־צדק איז געווען אַזוי זיכער־קלאָר אַז דער אַלטער רבי האָט ניט געבראָכן, ביז אַז דאָס האָט אים געבראַכט צו זאָגן מיט אַ געוויסהייט אַז דער אַלטער רבי האָט ניט גע־בראָכן אַפילו קיין דומם. נאָר ער האָט בלויז אַרויסגענומען דעם חוט המחבר.

אַלע סיפּורים וואָס מ'האָט אונז דערציילט זיינען אַ הוראה אין עבודה.

די הוראה פון דעם אויבנדערמאָנטן סיפּור איז:

מען קען זיך אַזוי אויסאַרבעטן אַז מ'זאָל ניט דאַרפן קיינעם ברעכן; ניט זיך און ניט יענעם, אַפילו קיין דומם אויך ניט. און אויך ניט ברעכנדיק — קען מען מכוון זיין די תפלין שבראש, וואָס דער מיין פון תפלין איז — שעבוד המוח והלב צו דעם אויי־בערשטן [10].

בכדי צו משעבד זיין דעם מוח ולב צו אלקות, דאַרף מען ניט דוקא ברעכן. מען דאַרף נאָר אַרויסנעמען דעם חוט וואָס איז מחבר און שלעפּט אַראָפּ דעם נפש האלקית צום נפש הבהמית — אַמאָל באַהעפט זיך דער נפש הבהמית צום נפש האלקית און רעדט איין דעם אידן ער זאָל טאָן אַנדערש פון דעם שעבוד וואָס ליגט אויף אים, און טענה'ט דערביי, אַז דאָס איז קדושה [11] — איז אָט דעם חוט המחבר דאַרף מען אַרויסנעמען. מ'דאַרף וויסן קלאָר וואָס קומט פון נפש האלקית און וואָס קומט פון נפש הבהמית. און בשעת מ'האָט דעם ריכ־טיקן פאַרשטאַנד, „חרות מטפשותא", קען מען מכוון זיין די תפלין — שעבוד המוח והלב צו אלקות, ביז אַז אפילו עמי הארץ (וואָס באַ זיך איטוויניג, און אויך די וועלכע זיינען בחלקו בעולם) יראו ממך [12].

(משיחת ליל ב' דחג הפסח תש"כ)

וארא

א. אין סוף פון דער פריערדיקער סדרה (פ' שמות) ווערט דערציילט וועגן דער שאלה וואָס משה רבינו האָט געפרעגט ביי דעם אויבערשטן: „למה הרעות לעם הזה וגו'". דער שטורם פון שאלת משה איז געווען: ווי קומט עס אַז פון דעם אויבער־שטענס אַ שליחות און — דורך משה'ן און וועגן גאולת מצרים — זאָל קענען אַרויסקומען אַן ענין פון

10) שו"ע או"ח סכ"ה. תניא ר"פ מא.
11) ראה לעיל פ' שמות סעיף יב.
12) ברכות ו, א.